UNITED NATIONS
HUMAN RIGHTS COUNCIL

ኣፋዊ እዋናዊ ሓበሬታ ዓለም ለኸ ኮሚሽን ክኢላታት ሰብኣዊ መሰላት ኢትዮጵያ ናብ ባይቶ ሰብኣዊ መሰላት ሕቡራት ሃገራት ጀነቫ

23 ሰነ 2014

ዓለም ለኸ ኮሚሽን ክኢላታት ሰብኣዊ መሰላት ኢትዮጵያ (ውሳነ ሓሰብ ቁ 33/1)

ክቡር ፕረዚደንት፡

ክቡራት ልኡኻት፣

ተዓዘብቲ፣

ክቡራትን ክቡራንን፣

ነዚ ኣፋዊ እዋናዊ ሓበሬታ ብናይ 08 ታሕሳስ 2014 ውሳነ ባይቶ ሰብኣዊ መሰላት ጽ፡33/1 ዝተመስረተ ናይ ሕቡራት ሃገራት ኮሚሽን ክኢላታት ሰብኣዊ መሰላት ኣብ ጉዳይ ኢትዮጵያ ኣቦ መንበር ናይ ብም኿ኑ ከቕርቦ ክብረ ይስመዓኒ። ሎሚ ብጻየይ ኮሚሽነር ሚስተር ስቲቨን ራትነር ተጸንቢሩኒ ኣሎ። ሳልሰይቲ ኮሚሽነር ዝኾነት ሚስ ራዲካ ኩማራስዋሚ ቅድሚ ሒደት መዓልታት ብፕረዚደንት ተመዚዛ። ብዙሓት ካባኻትኩም ከም እትፈልጥዎ፡ ወ፨ሮ ፋቱ ቤንሱዳ ብመንግስቲ ሪፓብሊክ ጋምብያ ላዕለዋይ ኮሚሽነር ዓባይ ብሪጣንያን ኮመንዌልዝን ኮይና ድሕሪ ምምዛዛ፡ ብዕለት 01 ሰነ 2014 ኣደ መንበር ኮሚሽን ስልጣና ክትወርድ ሕቶ ኣቕሪባ።

እቲ ኮሚሽን ካብ ዕለት 24 ጥቅምቲ 2013 ዓም ፥ ጀሚሩ ብኹሎም ወገናት ኣብ ግጭት ኢትዮጵያ ዝተፈጸመ ጥሕሰትን ግህሰትን ኣህጉራዊ ሕጊ ሰብኣዊ መሰላት፣ ኣህጉራዊ ሕጊ ሰብኣዊ ሕግን ኣህጉራዊ ሕጊ ስደተኛታትን ዝተፈጸመ **ንዝተባህሉ ጥሕሰታትን ግህሰታትን ዝምልከት ሓቅታትን ኩነታትን ንምምስራት** ዝተዋህቦ ናጻን ዘይሻራዊን ኣካል እዩ። ብተወሳኺ እቲ ኮሚሽን ኣብ መሰጋገሪ ፍትሒ ተሓታትነት፣ ሃገራዊ ዕርቂ፣ ፈውሲ ሓዊሱ መምርሕን ቴክኒካዊ ደገፍን ክህብን ብዛዕባ እዞም ስጉምትታት ንመንግስቲ ኢትዮጵያ ለበዋታት ከቕርብን ግዴታ ኣለዎ።

ጥሕሰትን ግህሰትን ኣህጉራዊ ሕጊ ሰብኣዊ መሰላት፡ ሰብኣዊን ስደተኛታትን ፡ ኣርእስቲ መርመራና ፡ ሕጂ’ውን እንተኾነ ብዝተፈላለዩ ወገናት ኣብ ግጭት ኢትዮጵያ ብዘይ መቕጻዕቲ ዝፍጸም ዘሎ ይመስል ብምህላዉ እቲ ኮሚሽን ስግኣት ኣለዎ። እዚ ምስፍሕፋሕ ዓመጽን ኣሰቃቒ ሰብኣዊ ቅልውላውን ብሰላማዊ ህዝቢ ኣብ ገለ ከባቢታት ሕክምናዊን መግብን ሓዊሱ ሰብኣዊ ሓገዛት ብዘይምርካቡ፣ ዕንቅፋት ሰራሕተኛታት ረድኤትን ቀጻሊ ድርቂን፣ ስቓይ ሚልዮናት ህዝቢ ኢትዮጵያን ከመኡ’ውን እቲ ዘባ ናብ ዝኸፈአ ደርጃ እንዳብጸሖ ይርከብ። እቲ ኮሚሽን መንግስቲ ኢትዮጵያ ኣብ ግዝኣቱ ከምዚ ዓይነት ጥሕሰት ኣብ መወዳእታ ንምብጻሕን፣ ተሓተትቲ ናብ ፍርዲ ንምቕራብን ዘለዎ ሓላፍነት የጉልሕ። ኣብዚ መንጽር’ዚ፡ ስራሕ ኮሚሽን ኣብቲ ቤት ምኽሪ ነቲ ዓመጽ ዥቦ ምላሽ ፍጹም ማእከላይ እዩ።

ኣብ መጋቢት 2014 ካብ እንሽየም ንደሓር ኣብ ብርክት ዝበሉ ዓውድታት ምዕባለታት ኣመዝጊብና ኢና፤

መጀመርያ ሰራሕተኛታትና ኣኪብና ኣለና። ነቲ ብውድብ ሑቡራት መንግስታት ቤት-ጽሕፈት ሰብኣዊ መሰላት ላዕለዋይ ኮምሽነር ንኮሚሽን ዝወሃብ ቴክኒካዊ ደገፍ ኣፍልጦ ንህቦን ብሓጎስ ንቕበሎን። ይኹን እምበር ኮሚሽን ዘድልዮ በዝሒ ናይ ሰራሕተኛታት ስራሕ ንምምላእ እኹል ሃፍቲ ኣይተመደበሉን፡ ሕዚ እውን ተወሳኺ ሃፍቲ የድልዮ ኣሎ። ብዛዕባ እዚ ደሓር ኣብ ነቅርቦ ጉዳይ ሓሳብ ክቀርብ እዩ። ካልኣይ፡ ቅድሚ ሓያሎ ሰሙናት፡ ንጹር ናይ መወከሲ ውዕላት ኣጽዲቕና፡ እዚ ድማ ኣብ መርበብ ሓበሬታ ያሕጮሕር ይሕተም። ጥያር ናይ መጀመርታ ትርጉምና ናይ ዕማምና የቕርብ፣ እዚ ድማ ግዝኣታውን ግዝያውን ስፍሓት፣ ደረጃ መርትዖ፣ ክምርመሩ ዘለዎም ወገናት፣ ግዳይን ካብ ሞት ዝደሓኑን ማእከል ዝገበረ ኣገባብ ምጉላሕ፣ ከምኡ'ውን ማእከላይነት ጾታዊ ኣረኣእያታት ሓዊሱ እዩ።ቅድሚ ኣብ ወርሒ መስከረም ናብ ቤት ምኽሪ ዘቕረብናዮ ጸብጻብና ዝነበረ ናይ ግዜ ጸገም ስለዘሎ፡ ኣብ ዝተፈላለየ መዐቀኒታት ተመርኲስና ዝተወሰኑ ምልክት ፍጻመታት ጥራይ ንምምርማር ኣገባብ ሒዝና ኣለና።

ሳልሳይ፡ እቲ ኮሚሽን ብናይ መንግስቲ ኢትዮጵያ ምትሕብባር ስልጣኑ ብዝበለጸ ኣድማዒ መንገዲ ክፍጽም ስለ ዝኽእል፡ ምስ መንግስቲ ናይ ዘተን ምትእስሳርን መስርሕ ኣበጊስና ኣለና። ኣብ ወርሒ ግንቦት 2014፡ ኮሚሽን ምስ ሚኒስተር ፍትሕን ላዕለዎት ሰበስልጣን መንግስቲ ኢትዮጵያን ኣብ ጀነቫ ተራኺቡ። ኣብቲ ኣኼባን ስዒቡ ናብ ቀዋሚ ልኡኽ ኢትዮጵያ ኣብ ሕቡራት ሃገራት ኣብ ጀነቫ ኣብ ዝለኣኽናዮ ወግዓዊ መዘኻኸሪ፡ ናብ ኢትዮጵያ ክንኣቱ ሓቲትና። ኣብ ግጭት ዝተሃስዩ ከባቢታት ምስ ግዳያትን መሰኻኽርን ከምኡ'ውን ምስ መንግስቲ፡ ከምኡ'ውን ካልኦት መዳርግቲ ኣካላት ክንራኸብን ክንዋሳእን ንጽዕር ኣለና። ኣብ ኢትዮጵያ ዝመደበሮም ክልላዊ ትካላት እውን ክንራኸብ ንደሊ። ኣብ ኢትዮጵያ ዝመደበሮም ክልላዊ ትካላት እውን ክንራኸብ ንደሊ። ኣብ መወዳእታ፡ ብመሰረት ስልጣንና ከም ዝድለ፡ ብዛዕባ መሰጋገሪ ፍትሒ፡ ሃገራዊ ዕርቅን ፈውስን ዝምልከት ናይ መጀመርታ ዘተ ክንገብር ተስፋ ንገብር። መንግስቲ ኢትዮጵያ "ምስ ኮሚሽን ኣብ ኣገባባት ምትሕብባር ንምስምማዕ" ዝብል ናይ ግንቦት ዘተ ንምቕጻል፣ ናብ ኣዲስ ኣበባ ዑደት ክንገብር ንዝሓተትናዮ ሕቶ ብኣወንታ ምላሽ ሂቡ። ኣብ ኣዲስ ኣበባ ዝካየድ ዘሎ ምምኽኻር፡ መርመርትና ናብ ዝፍለጡሉ በታታት ጥሕሰት፣ ከምኡ'ውን ናብቶም ዝደሓኑ፣ ግዳያትን መሰኻኽርን ክበጽሑ ተስፋ ኣለና።

ራብዓይ፡ ኣብ ግንቦት 2014ምስ መንግስቲ ኢትዮጵያ ዝገበርናዮ ርክብ ስዒቡ፡ ንስራሕ ተሓታትነትን ምእራምን ኢትዮጵያ ኣብ መንጎ ሚኒስትሪታት ዝካየድ ሓይሊ ዕማም ኢትዮጵያ ዘጠቓልል ሰነድ ናብ ኮሚሽን በጺሑ። ኣብዚ ሕጂ እዋን ነዚ ሰነድ ንገምግሞ ኣለና፡ ምስትቶም መዘረቢና ድማ ክንዘተየሉ ብሃንቀውታ ንጽበ።

ሓምሻይ፡ ብመሰረት እቲ ቤት ምኽሪ ንኮሚሽን ዝሃቦ መምርሒ፡ ኣብ ልዕሊ ስራሕ ሓባራዊ መርማሪ ጉጅለ (ጅዒጥ) ንምህናጽ፡ ንኽልቲኦም ቤት ጽሕፈት ላዕለዋይ ኮሚሽነር ሰብኣዊ መሰላትን ኮሚሽን ሰብኣዊ መሰላት ኢትዮጵያን ኣብ ናቶም ተዘመድቲ ንዋት ክረኽቡ ሓቲትና ኣለና። ምእላይ ምእላይ። እቲ ተበጻሕነት ኣብ ዝሓጸረ ግዜ ክንረኽቦ ተስፋ ኣለና። ንጸብጻብ ጃኣይቲ ዋጋ ብዝውስኽን ዘየድሊ ምድግጋም ጻዕሪ ብዘየድሊ መንገዲ ክንሃንጾ ኢና፣ ግዝያዊ ወይ ጃኦግራፍያዊ ስፍሓት ስልጣን ኮሚሽን ከይገደብና።

ሻድሻይ፡ ምስ ካልኦት መዳርግቲ ኣካላት፡ እንተላይ ምስ ካልኦት መንግስታት ናይቲ ዞባን ካልእ ቦታታትን፡ ዘይመንግስታዊ ተዋሳእቲ፡ ከምኡ'ውን ዝተፈላለዩ ኣካዳሚያዊ ክኢላታት ርኹይ ምትእስሳር ጀሚርና ኣለና። ብተወሳኺ ኣብ ጎረቤት

ኢትዮጵያ ዝርከበ ሃገራት፣ እንተላይ ኣብተን ካብቲ ግጭት ስደተኛታት ዘአንግዳ ሃገራት ዝደሓኑ፣ ግዳያት፣ መሰኻኽርን ግዱሳትን ክረኽብዎም ንደሊ ኣለና። ከምዚ ዓይነት ተበፃሕነት ኣብ ስራሕና ማእኸላይ እዩ።

ሻብዓይ፡ ኣብ ግንባር መርመራታት ምዕባለታት ኣመዝጊብና ኣለና። እቲ ኮሚሽን ካልኦት መርማሪ ኮሚሽናት ሕቡራት ሃገራት ዝጥቀምሉ ኣህጉራዊ ብሉጻት ኣሰራርሓታት ስዒቡ ምስ ግዳያትን ብቐዳማይ ኢድ መሰኻኽርን ሓዊሱ ምስ ዝተፈላለዩ ተዛረብቲ ክዋሳእ ጸኒሑ እዩ። ብተወሳኺ፡ ካብቶም ምስ ዕማም ኮሚሽን ዝዛመድ ሓበሬታን ዳታን ዘለዎም ሰባት፡ ኣብ መርበብ ሓበሬታ ፆሕጭሕር ብዝተዋህበ ምልክታ ኣቢልና፡ ምቕራብ ጸዊዕና ኣለና። ኩሎም ግዱሳት ወገናት ንጻውዒትና ምላሽ ክጥቡ ንላቦ።

እዚ ምዕባለ እዚ እናሃለው፡ ከምኡ'ውን ከምቲ ኣቐዲሙ ዝተገልጸ፡ ገና ዕማምና ንምፍጻም ዘድልዩ ሰራሕተኛታት የብልናን። እቲ ዕማም ንጻዕርታት ተሓታትነት ዝድግፍ መርትዖታት ምእካብን ምዕቃብን ዘጠቓልል ኮይኑ፡ ነዚ ድማ እኹል ጸጋታት ንደሊ። ንኣብነት ኣብ ቀረባ እዋን ኣብ ምዕራብ ኦሮሚያ ዝተፈፀሙ ፍፃመታት፣ ኣብ ውሽጢ ስልጣን ኮሚሽን ከምዝወድቁን ቅልጡፍን ህፁፅን ዕሙቕ ዝበለን ምርመራ ዝሓቶ ምዃኑ ብንፁር ይርአ፣ ምስናይዚ ግን ክንገብሮ ዓቕሚ የብልናን። ብግልጺ ክዛረብ እየ፡ እዚ ቤት ምኽሪ'ዚ ነቲ ዝሓለፈ ታሕሳስ ዝሓተቶ ክንበጽሖ ዝጽበ እንተኾይኑ፡ ዝያዳ ጸጋታት የድልየና ኣሎ። ንኣባላት ሃገራት ቴክኒካዊ (ኣገዳሲ ክእለት ዘለዎም ውልቀሰባት ሓዊሱ)፣ ሎጂስቲካውን ፋይናንሳውን ደገፍ ንኽህበ ጻውዒት ነቕርብ።

ክቡር ፕረዚደንት፡

እቲ ቤት ምኽሪ ክገጥሞም ዘለዎ ካልኦት ቅልውላዋት እኳ እንተሃለዉ ኣባላት ሃገራት ካብ ኩነታት ኢትዮጵያ ርሒቐን ክጥምታ የብለንን። ከምቲ ኣቐዲሙ ዝተገልጸ፡ ኣብ ክልል ኦሮምያ ዝተገልጸ ፍጻመታት ሓዊሱ፡ ኣብ ልዕሊ ሰላማውያን ሰባት ዝፍጸም ዘሎ ግፍዒ ኣዝዩ የሰክፍና ኣሎ። ዝኾነ ይኹን ዝርግሐ ዓመጽ ኣብ ልዕሊ ሲቪላት፡ ብናይ ጽልኢ ዘረባን ንብሄርን ጾታን መሰረት ዝገበረ ዓመጽ ምልዕዓልን፡ ቅድመ መጠንቀቕታ መርኣዪታትን ንተወሳኺ ገበናት ግፍዒ ቅድመ፡ኩነትን እዩ። እዚኦምን ንነዊሕ እዋን ዝጸንሐ ሰብኣዊ ቅልውላው ሓዊሱ ኣብ ልዕሊ መግብን ሕክምናዊ ሓገዛትን፣ ቀረብን ኣገልግሎታትን ዝግበር ዕጽዋታት ንሲቪል ህዝቢ ኢትዮጵያን ነቲ ዞባን ከቢድ ሓደጋ የስዕብ።

እዚ ኮሚሽን እዚ ካብ ዕለት 24 ጥቅምቲ 2013 ጀሚሩ ንዝተፈጸመን ክሳብ ሕጂ ዝቕጽል ዘሎን ጥሕሰት ኣህጉራዊ ሕጊ ሰብኣዊ መሰላት፡ ኣህጉራዊ ሰብኣዊ ሕግን ኣህጉራዊ ሕጊ ስደተኛታትን ተሓታትነት ንምዕባይ ኣበርክቶ ክገብር ከም ዝኽእል ብጽኑዕ ንኣምን።

ኣብ መደምደምታ፡ ኮሚሽን ገለ ርሑይ ደረታት እኳ እንተሃለዎ፡ ስርሑ ጀሚሩ ኣሎ። ምትሕብባር መንግስቲ ፈደራላዊት ዲሞክራስያዊት ሪፓብሊክ ኢትዮጵያ ብሓጎስ ንቕበሎ።

ብተወሳኺ ንቐጻሊ ደገፍ ኣባላት ሃገራት ብሃንቀውታ ንጽበ፣ እንተላይ እተን ናብ ግዝኣተን ክንበጽሕ ንደሊ፤ ሃገራዊ መንግስታት ክልላት፤ ኣህጉራውን ዘይመንግስታውን ትካላት፡ ከምኡ'ውን ማሕበረሰብ ለገስቲ። ኣብ ስራሕና ንምሕጋዝን

ነቲ ቤት ምኽሪ ኣብ ውሽጢ ኢትዮጵያ ሰላምን ፍትሕን ሃገራዊ ዕርቅን ንምምዕባል ዝሓንጸጾ ዕላማታት ንምዕዋት ከም ኣባላት ቤት ምኽሪ ፖለቲካ ይኹን ካልእ ደገፍኩም የድልየና።

የቐንየለይ።